

EXPRESSEN

14 oktober

15 oktober

15 oktober

15 oktober

17 oktober

18 oktober

21 oktober

DOKUMENT

HEJ FACKGUBBAR SLÅ I GLASEN ...

Skandalen i Metalls avdelning 112 stänkte ner hela facket. Fackets företrädare drack för mycket för medlemmarnas pengar. Men ska facket över huvud taget bjuda på alkohol? Dagens Arbetes undersökning visar att reglerna ofta är otydliga och varierar mellan fackavdelningar i landet.

TEXT: FREDRIK KORNEBÄCK, ANNA TIBERG, LISBETH ULFSTEDT

Styrelsefester med höga alkoholnotor, restaurangmiddagar och besök på utländska porrklubbar som serverar alkohol till skyhöga priser. Utsvävningar bokförda som representation och betalda av fackets medlemmar. Det är några ingredienser i den skandal som skakade Metalls avdelning 112 i Trollhättan i höstas. Anställda i avdelningen och förtroendevalda från företagen i avdelningsstyrelsen hade under nära tio års tid använt minst 370 000 kronor till saker de borde ha betalat själva.

Hur är detta möjligt? undrar många. Avdelningsledningen i Trollhättan bröt mot sina egna regler. Men hur tydliga är fackens regler för alkohol?

I flera fackavdelningar är svaret inte självklart. Många har oklara regler, det vill säga de saknar exakta mått på hur mycket alkohol de får bjuda på. Exakta mått är både möjliga och önskvärda att ha. Åtminstone enligt företrädare för Alna, som hjälper företag och organisationer med alkoholfrågor.

Dagens Arbete har ringt kassörer i fackens avdelningar runt om i landet och frågat vad som gäller. Vi har ringt tjugofyra av drygt tvåhundra avdelningar inom Metall, Industrifacket, Pappers och Grafikerna.

- Fjorton av tjugofyra avdelningskassörer anger tydliga mått på hur mycket alkohol de får bjuda på.

En av dem är Jan-Åke Carlsson i Grafikernas avdelning i Jönköping:

”Det finns i vår policy. Det är en öl eller ett glas vin som gäller. Vi har väldigt lite representation.”

- Tre av de fjorton avdelningarna bjuder aldrig på en droppe alkohol. I ytterligare två har det bara bjudits på en öl någon enstaka gång.

”Om man tillåter alkohol så bjuder man in till galenskaper”, säger Karl-Erik Karlsson i Pappers avdelning i Gruvön som aldrig bjuder på något starkare än lättöl ens vid julfesten.

Olof Långberg, är kassör i Metalls avdelning i Ludvika, som heller aldrig köper alkohol.

”Det kan någon gång slinka in indirekt, som vid kongressen. Vi betalar för dem som åker dit. I det ingår kongressfesten där det bjuds på ett eller två glas vin. Men avdelningen betalar aldrig direkt för alkohol. Så har det varit sen 1970-talet och jag har aldrig varit med om att någon klagat.”

- Övriga kassörer använder begrepp som ”lämpligt omdöme”, ”kulturen” eller ”vad som är normalt”. De flesta nämner en praxis på mellan ett och två glas vin eller öl till maten. Några avdelningar medger att det kan bli något mer.

Leif Dahl är kassör i Metalls avdelning i Helsingborg som följer begreppet ”sedvanlig” representation:

”Sedvanlig är vad man dricker till maten. Det brukar vara ett eller två glas, men visst kan det bli något mer. Jag sitter inte och tittar på någon som har ett tomt glas halva måltiden. Men det är inte det samma som att man beställer in flaska på flaska, så är det inte.”

- Ungefär hälften av avdelningarna tillåter starksprit vid representation. Den vanligaste tillåtna spriten är en snaps till avdelningens julbord. Cirka en tredjedel av avdelningarna kan även tillåta en snaps eller avec i andra sammanhang, men för vissa krävs ett särskilt styrelsebeslut. Däribland Industrifackets avdelning i Värmland där Tord Oresson är kassör:

”Det kan vara avec till kaffet och öl till maten. Aldrig flera snapsar. Det krävs styrelsebeslut vid varje tillfälle och det händer en till två gånger om året.”

I alla avdelningar betonas att det är högst sällsynt att det bjuds på alkohol. Julfesten och den årliga planeringskonferensen är vanliga tillfällen. Men alkohol förekommer även i andra sammanhang. Vilka det är tycks variera. En del avdelningar bjuder när de får besök från en annan fackavdelning. Ett par avdelningar får bjuda ut vid uppvaktning av hedersmedlemmar, personer som varit fackligt aktiva i 25 år. Personal som slutar får också bjudas ut vid avtackning. Dagens Arbete har också frågat vad som gäller när en ombudsman från det centrala förbundskontoret i Stockholm besöker en avdelning och sover över, till exempel i samband med en central förhandling.

- Hälften av avdelningarna vi ringt får bjuda en central ombudsman på middag med ett eller två glas vin eller öl om de sover över i samband med en förhandling. Några av dem säger att det i praktiken aldrig hänt. Andra att det ingår att bjuda ut en övernattande centralombudsman.

”Vi bjuder på en öl, kanske en snaps. Men det är ju ofta mitt i veckan, så det blir aldrig några stora bjudningar”, säger Linda Hoffman, före detta kassör i Industrifackets avdelning i Kristianstad.

Ungefär hälften av de avdelningar Dagens Arbete pratat med tillåter starksprit vid representation. Den vanligaste tillåtna spriten är en snaps till avdelningens julbord. Foto: PRESSENS BILD

Lars A Nilsson, kassör på Metall i Norrköping säger:

”Om någon från förbundet är här på kvällen och vi diskuterar en central förhandling kan vi bjuda ut. Det kan bli vin eller öl till maten, kanske någon avec.”

Skillnaderna mellan avdelningars regler för representation beror på att de är relativt självständiga mot de centrala förbundskontoren. De skiljer sig också åt på andra sätt. Pappers avdelningar har ofta bara ansvar för en arbetsplats och drivs helt av förtroendevalda som är anställda vid det enskilda bruket. De andra förbundens avdelningar har ombudsmän som är anställda av facket. Vissa avdelningar har en ombudsman, medan en stor avdelning som Metalls i Göteborg har sex. ▶

▶ De centrala förbundskontorens reglementen innehåller inte heller exakta riktlinjer. Metalls reglemente säger att representation inom förbundet ska ske med ”restriktivitet” och endast undantagsvis. Industrifackets förbundskontor talar om representation under ”enkla former” vid arbetsmåltid. Pappers och Grafikernas förbundskontor saknar skriftliga regler för representation med alkohol.

Förbunden uppger dock att det finns en praxis att bjuda på högst två glas vin eller öl till maten. Det får bjudas på en snaps eller avec vid speciella tillfällen som personalens julfest eller besök av internationella gäster.

Är det möjligt att ha mer exakta regler än så? Det tycker Lotta Almgren, kanslichef och vd på Alna Stockholm, som arbetar med alkohol- och drogfrågor på företag och i organisationer.

”Vi förordar väldigt tydligt att det ska vara en policy som går att leva efter. Den borde innehålla både kvantitet och tillfälle. Till exempel: vid avtackning av personal bjuder vi på ett glas bubbelvin.”

Risken med begrepp som restriktivitet är att det kan tolkas olika.

”När det handlar om alkohol tenderar vi att normalisera vad vi lever efter. Jag föreläste på en myndighet som använde begreppet ’måttlig’ om alkohol. På en avdelning betydde det ett glas vin. En annan avdelning på samma myndighet tolkade det nästan som en flaska vin.”

Det är viktigt att ha tydliga regler för representation eftersom den är en organisations ansikte utåt, anser Lotta Almgren. Efter skandalen i Trollhättan har många av de avdelningskassörer Dagens Arbete talat med hört gliringar om hur ”fackpampar” beter sig, även om de själva är restriktiva. Lotta Almgren på Alna förvånas inte över reaktionerna.

”Precis, alla får bära hundhuvudet för vad som har hänt på ett ställe. Många medlemmar ser förmodligen ingen skillnad på Metall eller Metalls avdelningar. Och för alla medlemmar som undrar varför alkohol över huvud taget ska förekomma i facket är det bra med en policy. Den ska först tala om varför alkohol inte ska förekomma. Och konkret tala om när undantag får göras och vad som gäller då.”

Exakta regler är också en trygghet för den som är ansvarig för utbetalningarna.

”Tänk att någon säger ’vafan, det är ju killens femtioårsdag, köp en flaska till’. Då är det mycket lättare att stå emot om det finns en skriven regel om ett glas vin att hänvisa till.”

Tydliga regler tas upp av flera avdelningskassörer vi ringt till som exempel på hur skandaler liknande den i Metalls avdelning 112 kan undvikas. Flera påpekar också att oavsett regler handlar det till slut om moral. Utan god moral går det att bryta mot regler. I synnerhet ledningen har ett stort moraliskt ansvar, anser till exempel Bo Hansson, kassör på Metall i Borlänge.

”Vilken organisation det än gäller så måste ledningen visa gott omdöme. I det här fallet alltså ledningen för avdelningen, eftersom Metalls avdelningar är så fristående. Om inte ledningen visar gott omdöme så riskerar det att sprida sig neråt.” ■

LÄSARFRÅGA:

När får fackliga företrädare bjuda på alkohol?

Skriv till Dagens Arbete, 105 52 Stockholm eller ring Lisbeth Ulfstedt 08-786 03 20. Du kan också e-posta lu@dagensarbete.se

”Vi måste kunna stå för vad som gäller”

Att reglerna kring alkohol varierar inom små gränser är inget problem. Det viktiga är att facket öppet kan stå för vad som gäller. Det anser Metalls informationschef Anders Ferbe.

Ingen alkohol. Ett glas en gång om året. Eller två till tre glas med avec vid möten vid olika typer av representation. Den variationen i representationsregler på fackens avdelningar i landet är inget problem, tycker Anders Ferbe på Metall.

”Det får variera så länge det rör sig kring den muntliga rekommendationen om två glas. Det viktiga är att du har regler som är bekanta inom avdelningen. Grundprincipen är att du ska kunna berätta vad som gäller på ett medlemsmöte och medlemmarna ska tycka att det är okej.”

Varför ska facket över huvud taget bjuda på alkohol?

”Det är en relevant fråga. Det hänger nog samman med synen på gästfrihet. Ofta i Sverige är det gästfritt att bjuda på ett glas vin till maten. Men de avdelningar som har noll alkohol är inte mindre gästfria. En annan sak är om vi får internationellt besök. Kommer IG Metall från Tyskland kan vi inte ställa fram en Ramlösa, de skulle inte förstå det.”

Anders Ferbe tycker inte att centrala regler ska gälla.

Vissa avdelningar bjuder besökande ombudsmän från förbundet. Kan inte medlemmar uppfatta det som att ombudsmän bjuder varandra?

”Det kan uppfattas så, vi lever alla av samma pengar. Men att centrala ombudsmän bjuds ut av avdelningar blir allt mer sällsynt. Det kan vara så en avdelning visar gästfrihet, men det är inget du förväntar dig som centralombudsman.”

Finns det anledning för Metall centralt att sätta upp samma regler för alla avdelningar efter skandalen i Trollhättan?

”Nej, då måste vi förändra hela organisationen och inte låta avdelningarna fatta de här besluten själva. Men längre fram, när vi fått distans till det som hänt i Trollhättan, ska vi titta över och se om det finns något vi kan göra för avdelningar och klubbar som vill ha hjälp med att hantera reglementen. Det kan till exempel vara lämpligt att på årsmötet konkretisera vilka summor det rör sig om.”

Skandalen som skakade facket

Skandalen i Metall 112 skakade hela facket. Den är ännu inte färdigutredd. Men kan leda till åtal.

Skandalen i Trollhättan började rullas upp i början av oktober efter en så kallad stickprovsrevision i avdelningen från Metalls centrala förbundsrevisorer.

Anställda och förtroendevalda i den tidigare styrelsen har bland annat spenderat för mycket på alkohol och restaurangbesök. Vid några tillfällen har personer från avdelningen också varit på porrklubb i samband med fackliga uppdrag utomlands. Avdelningens tidigare kassör har berättat om tre porrklubbsbesök för totalt drygt 50 000 kronor som betalats av avdelningen.

Avdelningsstyrelsen och avdelningens förtroendevalda revisorer avgick när fler detaljer i skandalen blev kända. Metall stängde av avdelningens ombudsmän i väntan på att förbundets internutredning blir klar. Senare kan ombudsmän komma att få sparken. En ny styrelse har valts i avdelningen.

Vid internutredningens början räknade Metall med att 370 000 kronor av avdelningens pengar ska krävas tillbaka från personer ur ledningen. Summan kan växa. Avdelningens före detta kassör och den före detta ordföranden tillskrivs ett stort ansvar för hur pengarna använts. Omkring tjugo personer kan komma att få återbetalningskrav. Det kan handla om allt från mycket små krav till tiotusentals kronor som enskilda ska krävas på.

Metalls internutredning beräknas vara klar i december.

Vid sidan av den undersöker en åklagare också den tidigare avdelningsledningen. Sex personer är misstänkta för trolöshet mot huvudman, men något beslut om åtal är inte väckt när detta skrivs.

Du kan läsa om de fortsatta utredningarna på *www.dagensarbete.se*

”Det finns anledning att se över reglerna”

Dagens Arbetes regler för representation med alkohol får underkänt av vår egen granskning.

Dagens Arbete finansieras i huvudsak via medlemsavgiften till facket. I snitt kostar varje nummer mindre än sju kronor eller ungefär två procent av medlemsavgiften.

Och jodå – även vi får dricka vin och äta mat för pengarna. Två gånger om året har Dagens Arbete konferens då tidningens innehåll diskuteras. Då bjuds det på två glas vin eller öl till en middag. Det har dock hänt att det med påfyllning blivit tre glas vin, medger Hans Larsson, vd och chefredaktör för Dagens Arbete.

”Ja, det kanske det har. Men det brukar handla om max två glas som Dagens Arbete bjuder på. Sen har vi haft principen att den som vill dricka mer får betala själv.”

Förutom de två konferenserna har Dagens Arbete julfest. Då bjuder tidningen även på en snaps. Det finns även andra tillfällen då journalisterna kan få vin och middag. Till exempel bjuds ofta de journalister som bevakar ägarförbundens kongresser på kongressfesten. När förbunden inte har bjudit har Dagens Arbete betalat.

Hans Larsson tycker att ett eller två glas är okej.

Så vad säger då Dagens Arbetes reglemente? Där står att representation med öl, vin och sprit bara får förekomma i undantagsfall och endast efter uttryckligt godkännande av vd. Formuleringen saknar exakta mått och skulle inte anses tydlig enligt vår egen undersökning. Hans Larsson är eftertänksam:

”Det här visar att våra regler är lika otydliga som fackens. Det finns anledning att se över reglerna.”

NÄR FÅR FACKET BJUDA PÅ ALKOHOL?

THONY WIKMAN
Montör på Volvo Personvagnar i Skövde

”Det handlar väl om sunt förnuft. Men jag tycker egentligen inte att de ska bjuda på alkohol för medlemspengar.”

Varför inte?

”Nä, det är ju medlemmarna som står för avgiften. Och medlemmarna kan inte vara med på deras tillställningar.”

Är det okej att facket bjuder på öl på en julfest?

”Ja, någon öl är okej. Men där går gränsen.”

CARINA GUSTAVSSON
Montör på Volvo Personvagnar i Skövde

”Jag tycker inte att de ska bjuda alls. Kanske en öl på julfest eller liknande, men inte mer.”

Varför inte?

”Därför att det är våra lönepengar de hanterar, och de ska inte gå till sprit. De ska gå till vårat bästa.”

JOHAN OSCARSON
Montör på Cejn i Skövde

”På årsfester eller något sånt. Firmafester om de har det någon gång om året. Jag tycker att alkohol på någon enstaka fest skadar inte, det får de ha.”

Bjuds det på alkohol inom facket tror du?

”Det bjuds väl säkert på lite mer än man tror. Men det som hände i Trollhättan var nog extremt, jag tror inte att det brukar gå till på det sättet.”

foto: PETRA JONSSON